

7. Madeira City Schools Planning Commission (2014). Blended Learning. Available at: <http://www.madeiracityschools.org/docs/BlendedLearningReport%201.pdf>

8. Gantz, J. F., Anderson, C. (2012). Climate Change: Cloud's Impact on IT Organizations and Staffing. IDC, USA. Available at: <https://news.microsoft.com/download/presskits/learning/docs/IDC.pdf>

9. Bates, T. Discussing design models for hybrid/blended learning and the impact on the campus. Available

at: <http://www.tonybates.ca/2013/05/08/discussing-design-models-for-hybridblended-learning-and-the-impact-on-the-campus/>

10. Philip, M. (2007). Using Visual Methods in Careers Education and Guidance. Journal of Pastoral Care in Education, 2, 8–16. Available at: https://www.researchgate.net/journal/1468-0122_Pastor

11. Presentation about: The typical personal computer architecture. Available at: <http://svitppt.com.ua/informatika/tipova-arhitektura-personalnogo-kompyutera-klasifikaciya-ta-osnovni-harakteristiki-pk.html>

Рекомендовано до публікації д-р пед. наук, професор Олійник В. В.

Дата надходження рукопису 15.11.2016

Goncharenko Natalia, PhD, Head of Department, Department of strategies of educational development, Institute of Education Content Modernization, Mytropol'ya Vasylja Lypkivskogo str., 36, Kyiv, Ukraine, 03035
E-mail: gnika64@gmail.com

Synenko Svitlana, PhD, Associate Professor, Department of public service and education management, University of Educational Management, Sichovykh Striltsiv str., 52-A, Kyiv, Ukraine, 04053
E-mail: pomrec.umo@gmail.com

УДК 8111.11:7.378

DOI: 10.15587/2519-4984.2016.88008

ДОСЛІДЖЕННЯ ДИДАКТИЧНИХ ЗАСАД ФОРМУВАННЯ НАВИЧОК ГОВОРІННЯ АНГЛІЙСЬКОЮ МОВОЮ СТУДЕНТІВ ВИЩОЇ МИСТЕЦЬКОЇ ШКОЛИ УКРАЇНИ

© М. П. Костюк

У статті аналізуються дидактичні засади навчання та розвитку навичок іншомовного спілкування студентів мистецьких спеціальностей сучасної вищої мистецької школи. Окреслено залежність між змінами ціннісних орієнтирів у суспільстві та змістом навчально-професійної тематики, вказано на співвідношення понять «спілкування» і «комунікація». Визначено, що дотримання у навчанні дидактичних засад покращує якість засвоєння студентами англійської мови та сприяє їх умінню спілкуватися

Ключові слова: комунікативна компетенція, спілкування, говоріння, дидактика, комунікативний метод, мистецькі вузи

The didactic principles of training and development of another language speaking skills of the students of higher art school are analyzed in the article. The dependency between the changes of value orientations in society and content of teaching-professional themes was outlined, the relation between the notions “communication” and “intercourse” and their role in communicative interaction was indicated. The main aim of research is in the analysis of the features of didactic aspects to facilitate and accelerate the comprehension of language by students of the higher art schools. The author underlines that communication is an important condition in the process of formation and development of both society and person. At the same time communication is the base of consciousness, cognition and social interaction for the solution of actual problems of reality.

The series of didactic principles were separated:

- 1) improvement of teaching method by reorientation from pragmatic to communicative one;*
- 2) modernization of the content of educational material;*
- 3) guaranteeing of connection between teaching and extra-teaching activity in the process of speaking skills and abilities formation;*
- 4) proper training of students for computer study and testing;*
- 5) guaranteeing of integration of multicultural information with the main program material of professional academic disciplines.*

The author makes the conclusion that the observance of didactic principles in the study improves the quality of mastering English language by students and favors their ability to communicate

Keywords: communicative competence, communication, speaking, didactics, communicative method, art HEI

1. Вступ

Стан життя в сучасній Україні ставить перед викладачем завдання: виробляти вміння і навички застосовувати знання на практиці, формувати світо-

гляд у час реформ та соціально-економічних, техніко-організаційних змін, що відбулися у вітчизняній галузі мистецтва. Вища школа є важливим етапом у процесі оволодіння іншомовним мовленням, культу-

рою спілкування, основою для проведення, у нашому випадку, мистецьких професійно-орієнтованих ситуацій. Необхідним стає фахівець, який зможе дати об'єктивну оцінку діям, поведінці, думкам різних категорій людей. Окрім навичок у професійній майстерності, майбутній митець як фахівець повинен усвідомлювати походження та сучасний стан мистецтва, мати стійку громадську та життєву позицію, вироблену професійно-комунікативну компетентність, завдяки навчанню, практиці та спілкуванню, які є необхідною умовою будь-якої діяльності.

Розвиток інноваційної економіки в Україні змушує наше суспільство осучаснити систему вищої освіти. Велика увага приділяється розвитку інформаційних та космічних технологій, дослідженню мистецтву ведення будь-якої діяльності. Тому дисципліні «Англійська мова професійного спрямування» надається неабияке значення і в Академії мистецтв. Англійська мова професійного спрямування є цілеспрямованою дисципліною, оскільки студенти вивчають мову для практичного використання, тобто для здійснення арткомунікації.

2. Літературний огляд

Проблемам дидактики в сучасній педагогіці приділяли велике значення такі науковці як Барабанова Г. В. [1], Зязюн І. А. [2], Рейзенкінд Т.Й. [3], серед зарубіжних видатний педагог Я.Коменський [4]. Увага дослідників до мовної компетенції (обізнаності) посилилася завдяки визнанню перспективності впровадження комунікативного підходу в процес навчання іноземних мов. Д. Хаймз (D. Hymes) уперше ввів і обґрунтував поняття комунікативної компетенції, що означає знання, які забезпечують можливість здійснення функціонально спрямованого мовленнєвого спілкування [5]. Питання спеціально орієнтованої методики навчання іноземних мов для професійних цілей – LSP (Language for Special / Specific Purposes), яку було впроваджено при навчанні багатьох немовних спеціальностей у вищих навчальних закладах України, розроблено зарубіжними вченими Т. Hutchinson, А. Waters, Р. Stevens, Ч. Kennedy, Р. Bolitho [6], які є авторами програми з англійської мови для спеціальних цілей (ESP), зазначають, що «англійська розглядається як робочий інструмент для досягнення конкретних цілей», роль ESP полягає в наданні допомоги створити необхідне навчальне середовище для використання мови в конкретній галузі навчання, роді занять або на робочому місці.

Сучасними вітчизняними вченими-методистами створено цілу низку методик для немовних ВНЗ. Серед них, зокрема, Е. Мірошніченко, І. Онісіна (для ВНЗ економічного профілю), Л. Котлярова, Г. Савченко (для майбутніх юристів), О. Петрашук, М. Задорожна (для медичних ВНЗ), А. Ємельянова, О. Тарнопольський (для студентів технічних спеціальностей), Л. Манякіна (для студентів торговельно-економічних спеціальностей), Ю. Друзь (для майбутніх менеджерів), Р. Зайцева (для студентів вищих військових навчальних закладів), Г. Турчинова (для майбутніх біологів), О. Кухта (для майбутніх праців-

ників туристичної сфери), Л. Морська (для майбутніх учителів фізичного виховання) [7].

Історія педагогіки свідчить, що у центрі уваги вчених завжди була проблема дидактики навчання. Я.Коменський дав їй чітке формулювання у своєму золотому правилі дидактики – «є все, що тільки можна, представляти для сприйняття почуттями, а саме: видиме – для сприйняття зором, чутне – слухом, запахи-нюхом, те, що можна посмакувати – смаком, доступне дотику – шляхом дотику» [4]. В основному принципі дидактики Коменського підкреслюється, що треба вчитися так, щоб досліджувати речі, а не сприймати чужі спостереження і свідчення про них [4].

Проведений нами аналіз навчальної вітчизняної та автентичної літератури, авторських концепцій навчальних посібників рекомендованих Міністерством освіти і науки, молоді та спорту України Чечеля Є. Г., Шпака В. К. [8, 9], засвідчив про різні підходи до їх конструювання, але визначив те, що саме їх об'єднує – відповідність вимогам програми й урахування основних положень комунікативного, діяльнісного й культурологічного підходів до навчання іноземних мов.

А от філософське питання про походження мови завжди викликало неабиякий інтерес не лише у широкого кола науковців, а й у людей непричетних до науки, що зумовило появу величезної кількості аматорських праць, які не мали наукової цінності [10]. Сучасна українська лінгводидактика послуговується такими філософськими уявленнями про мову – як суспільне явище, як засіб спілкування; вивчає взаємозв'язок мови і мислення, слова і поняття; доводить роль чуттєвого досвіду в розвитку мовлення; взаємозв'язок мови та історії народу, мови та поезії; і найголовніше – практики як критерію істини. У філософському розумінні поняття «засади» є синонімічним до понять «аспекти, основи положення та умови навчання». За визначенням українського педагогічного словника Гончаренка, умова – це те, від чого залежить дещо інше (те, що є обумовленим), суттєвий компонент комплексу об'єктів, з наявності якого слідує реалізація певного явища [11]. Умови визначаються як фактори, обставини, від яких залежить ефективність функціонування педагогічної системи. Сучасна дидактика трактує умови як сукупність факторів, компонентів навчального процесу, що забезпечують успішність навчання. Поняття “умови” за Андрієвим В. І. розуміємо як сукупність об'єктивних можливостей змісту навчання, методів, організаційних форм і матеріальних можливостей його здійснення, що забезпечують успішність досягнення поставлених завдань [12]. Тому результативність та ефективність формування комунікативності студентів вищих навчальних закладів зумовлюється сукупністю обставин, визначених дидактичних умов, що створюють можливість організації навчання, орієнтованого на пошук і розвиток навичок та умінь кожного окремого студента. У ході дослідження ми виходили з того, що мовленнєва діяльність є успішною за умови дотримання конкретних принципів навчання. А дидактичні принципи, які, з точки зору педагога Фіцули М. М., визначають діяльність викладача і

базуються на закономірностях навчання, є системою основних положень, на які спирається теорія і практика навчання, є основними положеннями, на які орієнтуються при викладанні навчальних предметів [13].

Актуальність проблеми знайшла своє відображення у дослідженнях та публікаціях з лінгводидактики щодо комунікативної компетенції та комунікативних стратегій, інтерактивного та інтегрованого навчання. Наше завдання привести до ладу сформовані чи несформовані загальноосвітньою чи мистецькою середньо-професійною школами навички говоріння, які сприяють розвитку умінь спілкування, а далі розвивати їх у сфері мистецької тематики. Художник, маючи намір створити малюнок, готує полотно, натягує його на раму, накладає основу (грунтує), розводить фарби, розкладає пензлики, щоб вони були під рукою, і нарешті, починає малювати. Так розумний викладач перед тим, як розпочати навчати говорінню, проводить діагностику знань студентів, аналізує готовність їх до сприйняття 4 видів мовленнєвої діяльності, щоб у процесі формування навичок та умінь спілкуватись, знати, кому з них і як слід допомогти, настановити, попросити про взаємну допомогу, наказати виконати спроможну дію, щоб у результаті роботи над формуванням навичок та умінь не уповільнились темпи, а якість сформованих умінь була високою. При цьому, варто враховувати той факт, що митці загалом особистості надзвичайно чутливі до будь якого фальшу, лицемірства чи інформаційної неправди. Вони уміють мислити образно, діють часто інтуїтивно у мовленнєвих ситуаціях.

Тому, нашу думку, тут важливо обрати єдиний чіткий навчальний підхід з подальшим індивідуально-коригуючим відтінком. Водночас у більшості публікацій автори погоджуються з тим, що формування навичок іншомовного говоріння студентів нефілологічних спеціальностей є необхідним і потребує спеціальних технологій, підходів, принципів, проте конкретних розробок, які б відповідали умовам сьогодення, мало. Тому ми й обрали для дослідження мистецькі спеціальності (у нашому випадку спеціалізації «Живопис» та «Дизайн»).

3. Мета та задачі дослідження

Мета дослідження — визначити ті дидактичні засади чи положення, що забезпечують ефективність процесу навчання іноземних мов у сучасній вищій мистецькій школі.

Для досягнення поставленої мети були вирішені такі задачі: зазначити про співвідношення понять «спілкування» і «комунікація», наголосити на залежності між змінами ціннісних орієнтирів у суспільстві та змістом навчально-професійної тематики, та проаналізувати дидактичні засади навчання і розвитку навичок іншомовного спілкування студентів мистецьких спеціальностей.

4. Особливості дидактичних засад навчання і розвитку навичок іншомовного спілкування студентів мистецьких спеціальностей

На засадах проаналізованих та узагальнених теоретичних праць широкого загалу вчених та прак-

тичної діяльності, було виділено ряд таких дидактичних засад:

- 1) удосконалення методики викладання шляхом переорієнтування з прагматичної на комунікативну;
- 2) модернізація змісту навчального матеріалу;
- 3) забезпечення зв'язку навчальної та позанавчальної діяльності у процесі формування умінь та навичок говоріння;
- 4) належна підготовка студентів до проходження комп'ютерного навчання та тестування;
- 5) забезпечення інтеграції полікультурної інформації з основним програмним матеріалом фахових навчальних дисциплін.

Ми зупинимось саме на тих, що забезпечують якомога легше оволодіння арткомунікацією студентами мистецьких(художніх) спеціальностей, яким притаманне образне мислення з практичною реалізацією в мистецьких роботах.

1) Удосконалення методики викладання шляхом переорієнтування з прагматичної на комунікативну

Розгляд проблеми формування навичок спілкування потребує звернення до положень компетентнісного підходу, який передбачає конкретизацію Загальноєвропейських рекомендацій з мовної освіти [14]. Результати теоретичного аналізу досліджуваної проблеми дали змогу виділити дидактичні умови формування комунікативності студентів у процесі вивчення іноземної мови. Пріоритетними дидактичними підходами навчання іноземної мови визначатимуться комунікативно-діяльнісний, особистісно орієнтований і культурологічний підходи до навчання іноземної мови, а також основні положення Загальноєвропейських рекомендацій з мовної освіти. В результаті проведеної роботи були визначені основні види роботи та форми контролю засвоєних знань, спрямованих на формування навичок з професійно-орієнтованого мовлення, тобто говоріння для студентів мистецьких факультетів. Оперуючи поняттями «комунікація, спілкування», що взаємодіють з поняттями «говоріння» та «усне мовлення», ми формуємо мовні та мовленнєві компетенції. Мова йде про формування комунікативної компетенції, яка включає соціокультурну, країнознавчу (знання про народ, його національний характер, суспільно-політичний устрій, здобутки культури, побут, традиції тощо); лінгвокраїнознавчу (здатність сприймати й інтерпретувати мовні одиниці з національно-культурним компонентом, уміння використовувати їх відповідно до соціально-мовленнєвих ситуацій); соціолінгвістичну компетенцію (знання особливостей національного мовленнєвого етикету і невербальної поведінки, уміння організувати мовленнєве спілкування відповідно до комунікативної ситуації, соціальних норм поведінки та соціального статусу учасників комунікації. фахової підготовки майбутнього фахівця визначається сформованістю його особистісних якостей та професійних умінь, серед яких особливе місце займають сформовані навички використання полікультурних знань у спілкуванні. У навчальній роботі найбільш використовуючі засоби навчання є наочні та аудіовізуальні. Ми також у попередніх дослідженнях

розглянули домінуючі принципи та основні види вправ і завдань для роботи з професійно-орієнтованими темами англійською мовою, мета яких виробити у студентів навички розуміння та обговорення літератури за фахом. Запропоновані види вправ, безумовно, не вичерпують усього розмаїття форм і методів роботи зі студентами під час навчання професійному спілкуванню іноземною мовою майбутніх митців.

2) Модернізація змісту навчального матеріалу

Активне і водночас життєво необхідне впровадження в процес навчання іноземних мов комунікативного методу, переосмислення Загальноєвропейських рекомендацій з мовної освіти та їх використання в навчанні відповідно до наявних умов функціонування сучасної мистецької школи зумовлюють уточнення деяких дидактичних і методичних положень окремих компонентів системи іншомовної освіти вищої школи. Розвиток інноваційної економіки в Україні змушує наше суспільство модернізувати систему вищої освіти. Велика увага приділяється розвитку та дослідженню мистецтву ведення будь-якої діяльності, яка приносить як духовне, так і матеріальне задоволення людських потреб. Як бачимо, правил, що об'єднують дидактичні положення і що впливають з них, немало. Вони залежать здебільшого від конкретної методики викладання, подання матеріалу, а їх використання – від компетентності, порядності та ерудиції викладача, рівнів розумового та емоційного розвитку студентів, використовуваних модернізованих засобів та програм навчання.

3) Забезпечення зв'язку навчальної та поза-навчальної діяльності у процесі формування умінь та навичок говоріння

Поява віртуальної реальності, з одного боку, збагачує студента додатковими можливостями, відкриває їй доступ до широкої інформації, а з іншого – служить оправданням замкненості у власному просторі, відсторонює від природної потреби у спілкуванні. Людина сьогодні все менше ходить у гості, все менше витрачається на живе спілкування, підмінюючи його віртуальним. Спілкування набирає формальних ознак, а внутрішньо незадоволені люди виявляють непояснений неспокій і шукають невластиві їм оригінальні шляхи реалізації власного «я». Все перераховане вище сукупно веде до втрати колективізму, превалювання прагматизму, споживацьких настроїв та ідей, переважання у гуманістичному й демократичному суспільстві матеріального над духовним. Як наслідок – зміна ментальних настанов, утвердження песимістичних настроїв. Так, студентам та викладачам сьогодні варто знати і про особливості національного менталітету різних представників народу України, і про національне переживання проблем, колективну та індивідуальну здатність мобілізуватися в несприятливому середовищі тощо.

Негативні ознаки часу виявляють себе і в сучасній мистецькій школі. Даність суспільного життя в Україні сьогодні – у свідомості викликає реальний відгук: зневажання державних святинь сепаратистами на Сході, руйнування пам'ятників політичним

вождям, висвітлення «темних» сторінок біографії культурних діячів тощо та інші «відвертості» журналістики повертаються суспільству тим, що в очах молоді втрачають авторитет об'єкти вічних цінностей. Під впливом Інтернет-простору для молоді втрачають позиції носіїв інформації батьки та вчителі. Тому найкращий рецепт в даній ситуації – переорієнтація викладача на інноваційні та віртуальні форми, методи та засоби навчання.

4) Належна підготовка студентів до проходження комп'ютерного навчання та тестування

Дисципліні «Англійська мова професійного спрямування» надається першочергове значення в Закарпатській Академії мистецтв. Колектив усвідомлює необхідність модернізації поточної навчальної програми, беручи до уваги сучасні тенденції та вимоги. Студенти вивчають мову для спілкування на професійні теми і виконання конкретних функцій мистецького сервісу, для ведення арткомунікації. Проте ґрунтовні знання базової англійської мови необхідні для досягнення однієї з основних цілей курсів англійської мови професійного спрямування, тобто досягнення рівня B2 та C.

5) Забезпечення інтеграції полікультурної інформації з основним програмним матеріалом фахових навчальних дисциплін

У виборі підходу, форм навчання та власного стилю, викладачу допомагають знання та універсальне поєднання сучасної полікультурної інформації з практикуючими методами, що визначаються відповідно до домінуючих навчальних принципів. Мовленнєвий культурологічний матеріал для системи завдань необхідно підбирати із врахуванням вимог до вправ з формування навичок говоріння.

Забезпечуючи інтеграцію полікультурної інформації з основним програмним матеріалом фахових навчальних дисциплін ми використовуємо такі форми занять: лекція, комбіновані та практичні заняття у закладах мистецького сервісу\галереї, виставки, театри\, бесіди, пленерні майстри-класи. Окрім визначених методів та принципів, враховуємо зовнішні та внутрішні чинники, які зумовлюють розвиток навичок спілкування. До зовнішніх чинників ми відносимо: сформованість якостей компетентності фахівця-митця, до внутрішніх чинників: мотивація до професійного розвитку, розвиток мобільної культури.

Говорячи про комунікативну стратегію інтегрованого навчання, зазначимо, що вона включає проектування процесу мовленнєвої комунікації, що залежить від мовця та певних умов спілкування. Отож, стратегія у мовленні розглядається як своєрідний комплекс мовленнєвих дій, що спрямовані на досягнення мети комунікації [13]. Мистецьку комунікацію допомагає формувати *інтегроване навчання* через вивчення у нашому навчальному закладі таких дисциплін за ступенем бакалавр\ магістр – Українська мова за професійним спрямуванням, Українознавство, Історія художньої освіти на Закарпатті, Історія літератури Закарпаття, Історія мистецтва Закарпаття, а також основні фахові дисципліни Рисунок, Композиція, Анатомія, Живопис та Кольорознавство. Саме інтегроване навчання дозволяє пріоритетними дидак-

тичними підходами навчання іноземної мови визначити комунікативно-діяльнісний, особистісно та професійно-орієнтований і культурологічний. А під час розробки та укладання робочих навчальних програм, включати такі фахові теми як «Митці і суспільство», «Періодизація та класифікація мистецтва», «Художні стилі та напрями», «Інструменти та техніки», «Мова зображального мистецтва», «Мова декоративно-прикладного мистецтва», «Композиційні основи», «Форма», «Лінії та їх експресивні якості», «Світло і колір, кольорові та тінюві ефекти», «Баланс та гармонія», «Мистецька відповідальність перед суспільством» і т.д. У нашому випадку іншомовна комунікація студентів-митців у процесі вивчення ними англійської мови виступає такою комунікативною стратегією, яка дає можливість майбутньому спеціалісту ефективно здійснювати міжособистісну, міжкультурну і міжмовну комунікацію.

5. Результати дослідження

Дотримання дидактичних засад забезпечить практику навчання англійської мови дидактичною, психологічною й методичною підтримкою, допоможе спрямувати ефективну організацію навчання англійської мови для студентів, майбутніх митців. При цьому враховуються функції іноземної мови як засобу пізнання цього середовища, спілкування з його носіями, розширення власного культурного і професійного світогляду через засоби масової комунікації та соціальні мережі Інтернет. Тому у вищій школі передбачається досягнення більш високого рівня володіння іноземною мовою, що виражається у більшій ефективності використання мови як засобу здійснення навчальної, самоосвітньої, соціальної та проектної діяльності у вузькопрофесійній мистецькій сфері.

6. Висновки

Викладений матеріал дозволяє зробити наступні висновки про те, що якщо якомога повніше враховувати у навчанні говорінню досліджені засади, можна суттєво поліпшити якість засвоєння студентами англійської мови, сформувати навички говоріння та вміння спілкуватися в сучасних умовах соціально-політичного, економічного функціонування України як держави та полікультурного світового середовища.

Проведене дослідження дозволяє перейти до створення відповідних типів вправ за конкретним фаховим тематичним напрямком, що становить перспективу подальшої роботи.

Література

1. Барабанова, Г. В. Методика навчання професійно-орієнтованого читання у немовному ВНЗ [Текст] / Г. В. Барабанова. – К.: ІНККОС, 2005. – 315 с.
2. Зязюн, І. А. Пріоритетні принципи дидактики сучасної професійної освіти [Текст]: наук.-метод. журн. / І. А. Зязюн // Наукові праці. Педагогічні науки. – 2001. – № 13. – С. 11–17.

3. Рейзенкінд, Т. Й. Пріоритетні принципи дидактики сучасної професійної освіти [Текст]: зб. наук. пр. // Наук. вісн. Миколаїв. держ. пед. ун-т. – 2001. – № 4. – С. 11–22.

4. Коменский, Я. А. Великая дидактика [Текст] / Я. А. Коменский, Д. Локк, Ж.-Ж. Руссо, И. Г. Песталоцци. – М.: Педагогика, 1989. – 416 с.

5. On Communicative Competence [Text] / D. Hymes; J. V. Pride, J. Holmes (Eds.). – Harmondsworth: Penguin, 1972. – P. 269–293.

6. Hutchinson, T. An introduction to English for Specific Purposes [Electronic resource] / T. Hutchinson, A. Waters, P. Stevens, Ch. Kennedy, R. Bolitho. – 2016. Available at: <https://faclettre.univ-tlemcen.dz/assets/uploads/DOCUMENTS/cours%20en%20ligne/4-An%20Introduction%20to%20ESP%20LAMRI.pdf>

7. Морська, Л. І. Теоретико-методичні основи розробки та застосування комп'ютерного педагогічного тесту [Текст]: монографія / Л. І. Морська. – Тернопіль: Астон, 2006. – 160 с.

8. Чечель, Є. Г. Англійська мова для вищих навчальних мистецьких закладів [Текст]: підр. / Є. Г. Чечель, Н. П. Чечель. – Вінниця: Нова книга, 2011. – 456 с.

9. Шпак, В. К. Англійська мова для повсякденного спілкування [Текст] / В. К. Шпак. – К.: Вища школа, 2001. – 152 с.

10. Методологічні засади лінгводидактики [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://udnz15.org/metodologichni>

11. Гончаренко, С. У. Український педагогічний словник [Текст] / С. У. Гончаренко. – К.: Либідь, 1997. – 206 с.

12. Андреев, В. И. Педагогика творческого саморазвития. Инновационный курс [Текст] / В. И. Андреев. – Казань: Изд-во Казанского ун-та, 1996. – 556 с.

13. Фіцула, М. М. Педагогіка [Текст]: навч. пос. / М. М. Фіцула. – К.: Видавничий центр «Академія», 2000. – 544 с.

14. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання [Текст] / під ред. С. Ю. Ніколаєва. – К.: Ленвіт, 2003. – 273 с.

15. Левицький, А. Е. Комунікативні стратегії [Текст] / А. Е. Левицький, Т. Е. Набережнева, Р. В. Роворознюк та ін.; під ред. А. Е. Левицький. – К.: Видав.-поліграф. центр «Київський університет», 2013. – 336 с.

References

1. Barabanova, G. V. (2005). *Metodyka navchania profesijno-orijentovanogo chytania u nemovnomuVNZ*. Kyiv: INKOS, 315.
2. Zjazjun, I. A. (2001). *Prioritetni principy didaktiki suchasnoi profesijnoi osviti*. Naukovi praci. Pedagogichni nauki, 13, 11–17.
3. Reyzenkind, T. Y. (2001). *Prioritetni principy didacticy suchasnoi profesijnoi osviti*. Naukovi Visnyk Mykolayivskogo dergavnogo pedagogichnogo Universytetu, 4, 11–22.
4. Komenskyj, J. A., Lock, J., Rousseau, J.-J., Pestalozzi, I. G. (1989). *Velyka didactica*. Moscow: Pedagogika, 416.
5. Hymes, D.; Pride, J. V., Holmes, J. (Eds.) (1972). *On Communicative Competence*. Harmondsworth: Penguin, 269–293.
6. Hutchinson, T., Waters, A., Stevens, P., Kennedy, Ch., Bolitho, R. (2016). *An introduction to English for Specific Purposes*. Available at: <https://faclettre.univ-tlemcen.dz/assets/>

uploads/DOCUMENTS/cours%20en%20ligne/4-An%20Introduction%20to%20ESP%20LAMRI.pdf

7. Morska, L. I. (2006). Theoretico-methodychni osnovy rozrobky ta zastosuvania compjuternogo pedagogichnogo testu. Ternopil: Aston, 160.

8. Chechel, Ye. H., Chechel, N. P. (2011). English for higher education art institutions. Vinnitsa: Nova knyha, 456.

9. Shpak, V. K. (2001). Anglijska mova dlia povsiakdennogo spilkuvannia. Kyiv: Vyshcha Shkola, 152.

10. Metodologichni zasady lingvodidactyky. Available at: <http://udnz15.org/metodologichni>

11. Goncharenko, S. U. (1997). Ukraijnskyj pedagogichnij slovnyk. Kyiv: Libid, 376.

12. Andrejev, V. I. (1996). Pedagogika tvorcheskogo samorazvitija. Innovatsionnyj kurs. Kazan: Izdat-vo Kazanskogo Un-ta, 556.

13. Fitsula, M. M. (2000). Pedagogy. Kyiv: Publishing Center "Academy", 544.

14. Nikolajev, S. U. (Ed.) (2003). Zagalnoyevropejski Rekomendatsiji z movnoji osvity: vyvchenia, vykladania, otsiniuvannia. Kyiv: Lenvit, 273.

15. Levytskyy, A. E., Naberezhnyeva, T. E., Povoroznyuk, R. V. et. al.; Levytskyy, A. E. (Ed.) (2013). Communicativni Strategiji. Kyiv: Vydav.-polihraf. tsentr "Kyiv University", 559.

*Рекомендовано до публікації д-р пед. наук, професор Староста В. І.
Дата надходження рукопису 16.11.2016*

Костюк Мирослава Павлівна, викладач, кафедра культури та соціально-гуманітарних дисциплін, Закарпатська Академія Мистецтв, вул. Минайська, 38/80, м. Ужгород, Україна, 88015
E-mail: yda251@mail.ru, myroslavakostiuk@gmail.com

УДК 377:61: 174

DOI: 10.15587/2519-4984.2016.88006

АКТУАЛІЗАЦІЯ ПРОФЕСІЙНИХ ЦІННОСТЕЙ У КОНТЕКСТІ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСОНАЛІЗМУ МАЙБУТНІХ МЕДИЧНИХ СЕСТЕР

© Т. О. Закусилова

Охарактеризовано особливості актуалізації професійних цінностей майбутніх медичних сестер як складника їхнього професіоналізму. Висвітлено наукові погляди на професіоналізм і професійні цінності фахівців. Розкрито значення професійних цінностей у структурі професіоналізму медичної сестри. Визначено заходи, що сприяють актуалізації професійних цінностей майбутніх медичних сестер як складника їхнього професіоналізму

Ключові слова: деонтологія, культура, майбутня медична сестра, професійна підготовка, професіоналізм, формування, цінності

Scientific views on professionalism and professional values of the specialists were elucidated. The importance of professional values in the structure of nurses' professionalism was considered. It was noted, that the specificity of nurse's professional activity needs the strict observance of ethical norms and rules, prohibitions and limitations that is conditioned by the professional feature – the permanent intervention in spiritual and biological life of other people.

It was established, that the effective method of formation of professional values of the future specialist of nurse work is the nurse tutorship that is realized through the love to the nurse profession. The great importance in the context of formation of professional values of future nurses was gained by the spreading of foremost experience of training of students of the department "Nurse work"; discussions, competitions in the nurse mastership. The features of actualization of professional values of future nurses as a component of their professionalism were characterized. The approaches that favor actualization of professional values of the future specialists of the nurse work, especially the use of innovative pedagogical technologies, were determined

Keywords: deontology, culture, future nurse, professional training, professionalism, formation, values

1. Вступ

В умовах розбудови громадянського суспільства зростає потреба в новій генерації медичних працівників з високим рівнем професійної культури, що вимагає формування у майбутніх медичних сестер системи професійних цінностей як складників медсестринського професіоналізму. Професіоналізм медичних сестер і в епоху технологізації залишається важливим моральним фактором професійної співпраці з лікарем та взаємо-

розуміння з колегами й пацієнтами, що підкреслює актуальність порушеної проблеми.

2. Літературний огляд

Проблемі професійної підготовки майбутніх медичних сестер присвятили наукові розвідки Н. Андрєєва [1], Н. Касевич [2], А. Стрельникова [3], З. Шарлович [4] та ін. Професійні цінності в контексті професіоналізму фахівців, зокрема медичних сестер, досліджували О. Андрійчук [5], Т. Корольова [6],